

tory. Rewolucya zaprowadziła prawa człowieka, Napoleon po-deptał je i podarł swymi wojennymi ostrogami, ale właściwie nie o prawa człowieka tu chodziło! Wszak Bonaparte był złotym kluczem dla handlu i przemysłu francuskiego, kluczem otwierającym wszystkie granice i rogiatki Europy dla towarów francuskich. Wszak ten syn adwokata, Cezar otoczył się samymi świeżo z mieszczan upieczonymi baronami i hrabiami, rozsiadającymi się teraz w zrabowanych szlacheckich i kościelnych dobrach! Wszak to on zamknął Anglii współzawodnicze, wszystkie porty europejskie. Mieszczanstwo mogło się do czasu cieszyć swoimi tryumfami. Przemysł Francyi, nie zważając na wojny, rozwija się z dniem każdym. Ale gdy wielki rozbójnik, ten condottier — jak go Henryk Taine nazywa — oszalał i zarwał z całą Europą, gdy wycieńczył kraj do ostatka kontrybucjami i podatkami, powitało mieszczanstwo z najwyższą radością, białą chorągiew odrestaurowanych i zreperowanych na nowo Bourbonów. Prawda, że z fałdów téj białej chorągwi, rozsypało się po całej Francyi robactwo arystokratyczne, które wielka rewolucya na cztery wiatry była rozpędziła, ale to robactwo nie miało już dawnych zębów. Straciło je pasorzytując przez lat dwadzieścia po różnych łaskawych obcych dworach. „Beatus qui tenet“ a taką była burżuazya. Historyk Ludwik Blanc powiada „że od r. 1815 do 1830 potęga przemysłowa chce podbić królewskość, nie niweczając króla. W tym to czasie nie widzimy żadnej zorganizowanej partyi roboczej. Robotnicy nie zorganizowani, zostają tak. jak to wszędzie widzimy — na usługach liberalnej burżuazji. Ręce nie mają jeszcze swoich własnych głów, albo jeżeli mają, to głowy te bardzo niejasno rozumieją potrzeby rąk. Takimi to głowami myślącymi i to potężnie myślącymi byli Saint Simon i Karol Fourier.

Hrabia Henryk Saint-Simon urodz. w r. 1760 pochodził ze staréj znakomitej rodziny, spokrewnionej z domem Burbonów. Dokładny opis życia tego znakomitego człowieka pochłonałby nam za dużo czasu, dlatego przebiegnę go tylko. Jako 17 chłopak walczył we wojnie o niepodległość Ameryki, następnie straciwszy w rewolucyi cały majątek rzucił się do spekulacyi dobrami narodowymi celem zdobycia napowrót fortuny. Majątek ten był